

Nordfeld

Alle illustrationer
kan forstørres

Skemanummer: 15
 Betegnelse: Nordfeld
 Kategori: Udsnit og dele
 Registreringsdato: December 2004
 Registrator: Erica Heyckendorff, Berings Tegnestue

Kort over bebygget struktur

Input: terrænformer - rumdefinerende elementer - homogene forløb - grænser - fixpunkter - kig

Topografisk undersøgelse

Input: topografiske forhold - udnyttede landskabstræk - byprofil/silhuet - grænse mellem byrum og land - grænse til vand

Landskabet omkring Nordfeld udgøres af store, sammenhængende, bakkede markarealer, kantet af levende hegn. Kysten mere fornemmes end ses på grund af levende hegn langs kysten - men her og der gives dog kig til vandet. Et skovareal, Fredskov og Østermark Lukke, helt ude ved kysten lukker dog strækningen helt på et vist stykke og skjuler selve herregårdsanlægget. Skovstykket står præcist i landskabet med markflader foran sig. I horisonten afgrænses markerne i syd af nogle mindre skovstykker, Spejlsby Skov, Ridefoged Lukke og Kohave.

Tre alléer danner lodrette spor i de åbne vidder, fra Torpe nordøstover til Nordfeld en flot allé og fra Nordfeld i henholdsvis østlig og vestlig retning mindre markante træækker/levende hegn.

Herregårdsjorden er typisk inddelt i store, rektangulære markstykker i kontrast til de mindre, kileformede marker omkring Torpe, der har rod i landsbyens delvist stjerneudskiftede, nordlige marker.

Historisk analyse

Input: Historisk byplan - matrikelstruktur - byudviklingsområder - funktionelt bymønster - gadestruktur - byrumsenheder

Indkvarteringen af den kongelige hestgarde på Møn i 1668-1697 betød, at mange af landsbyernes græsningsområder og stort set alle fællesskove og overdrev på Møn blev inddraget. Disse områder blev indhegnet og indrettet som kobler for garderhestene

(se Kobbelhuse mellem Elmelunde og Nordfeld på kort fra

begyndelsen af 1900-tallet).

Hestgardens inddragelse af græsningsområder fik den betydning for bønderne, at kvægbestanden reduceredes kraftigt. For landskabet blev resultatet, at vangelagene mellem landsbyerne ophævedes og skovene blev forhugget for at skaffe materiale til indhegningen af landsbyernes ejerlavsgårde og til indhegning af hestgardens græsningsarealer.

(Forhugningen resulterede i fredsskov, se nord for Nordfeld på kort).

Elmelundegård, i Elmelunde syd for Nordfeld, husede chefen for den kongelige hestgarde, von Plessen. Da Plessen blev forflyttet og Elmelundegård blev nedlagt, 1696/97, oprettedes 8 bøndergårde som kompensation til bønderne på egnen for det hårde hoveri, de blev udsat for. Bønderne fik en del af deres græsning tilbage, og vangelagene mellem landsbyerne blev genindført, men koblerne tilhørte stadig kronen.

I forbindelse med salget af det mønske krongods i 1769 blev nogle landsbyer selvejere, da det lykkedes bønderne at købe landsbyjorderne og dyrke hovedgårdsjorden i fællesskab under ledelse af en forvalter. Møn blev fra kronens side inddelt i 5 godsområder. To godser blev selvejere, gods nr. 2 og 3, der bestod af Fanefjord Sogn og Søndreskov (området fra Svensmarke til Råbylille) og de tre sidste (nr. 1, 4 og 5) bestod af områderne Nygård (Marienborg), Nordfeld og Klintholm, som blev solgt som hovedgårde til rigmænd - bøndergårdene under hovedgårdene blev således hoveripligtige. Disse hovedgårdsjorder blev hovedsageligt lagt på bøndernes tidligere græsningsområder, dér hvor hestgarden havde indrettet sine kobler. Bønderne fik ikke deres græsningsarealer tilbage. Desuden måtte flere landsbyer - for etableringen af Nordfelds vedkommende blandt andet Spejlsby - opgive en del af deres jorder til de nye godser.

Nordfeld blev solgt ved auktionen over det mønske krongods i 1774 som hovedgårdspart til vicelandsdommer på Lolland, Jørgen Wichfeld, sammen med bøndergods omfattende bl.a. Elmelunde, Spejlsby og Torpe landsbyer, og nord for Spejlsby blev afbyggergården, Klosterskovgård, anlagt.

Vicelandsdommer Jørgen Wichfeld (1729-97) blev adlet i 1777. Godsets bygningsanlæg blev i første omgang opført på nordsiden af den nuværende tvæervej, parallelt med kysten, hvor forvalterboligen i dag er placeret.

En periode i begyndelsen af 1800-tallet havde Nordfeld og Ålebækgård samme jer, Chr. Schöller Bülow. 1820 afhændedes gården til amtmand C.C.S. greve Danneskiold-Samsøe, og den gik allerede 1823 videre til hans søn og var i Danneskiold-

Samsøe- slægtens eje indtil 1930, hvor overretssagfører J.S.Krarpup overtog godset. I dag hedder ejeren Jens Krarpup Haubroe.

Hovedbygningen er opført efter tegning af ark. F. Wilsbech 1874, og denne bygning afløste en tidligere bygning af Wichfeld fra 1774-1776. Bygningen er symmetrisk om en midttværsakse med gennemgående frontispice med indgang på den ene side og en stor terrasse på den anden.

På langfacaderne er der en frontgavl på hver side af tværsaksen. Frontispicer, gavle og frontkviste er prydet med kamtakker. Bygningen er opført i røde sten og har høj kælder. På taget ligger skifer. I parken omkring hovedbygningen har bønder rejst et mindesmærke for O.S. greve Danneskiold- Samsøe (død 1894) til minde om hans virksomhed for indførelse af selveje.

Ladegården fra 1886 er tegnet af Philip Smidth og står ligeledes i røde sten, men i en enklere stil med nogle af lader spånklædte eller med træbeklædning. En af laderne, ud til tvæervejen i vestlig retning, synes at være bygget efter de i slutningen af 1800-tallet nye principper for ladebyggeri:

jernbuekonstruktioner, der sikrede et rum uden søjler og var økonomiske i opførelsen.

Efter K. Borring: Jærnbuesystemets anvendelse til landbrugsbygninger. Tegning til Rungsted Ladegård.

Hovedbygning, forvalterbolig med herskabsstald og udhus, gartnerbolig med udhus og avlsgårdens fire længer blev fredet i 1987, og på mange måder står Nordfeld i dag, som det stod i 1930'erne. Hestestalden er intakt med båse og gange, ligesom beplantningen i have og skov får lov at stå, idet godsdriften her tager hensyn til alder, træer og vækster - i modsætning til produktionsskov. Bygninger og have bevares i det oprindelige udtryk, med den engelske have som forbillede.

Nordfeld havde i 1808 planer om at afvande Borre Sømose til engbrug. En hollandsk vandmølle blev bestilt, men de øvrige møllere protesterede og ideen forladt. Dræningen blev dog alligevel påbegyndt i 1820, men kom først rigtigt i gang i 1941. Afvandingen blev afsluttet i 1972.

Også Gammelsø Mose, vest for, hører under Nordfeld og blev afvandet i midten af 1800-tallet for at skabe større effektivisering i landsbruget. I begge moser ligger en pumpestation

Øst for Nordfeld ligger en gravhøj, Davrehøj.

Arkitektonisk iagttagelse/skitsering, samt vurdering

Input: målforhold - rumlige relationer - åbninger - stigninger - grænser - retninger - bygningselementer - belægnings Samspil mellem topografi og byrum - fixpunkter - homogene forløb - rumligt artikulerede brud og forskelle - reminiscenser af historiske strukturer og bygninger -

sammenstød mellem historiske lag - anbefalinger

Nordfeld stikker en fangarm ud i landskabet i form af alléen langs vejen fra Hjertebjerg. Først halvvejs nede ad alléen står en sten med navnet Nordfeld i vejsiden. Da er der blot tale om en præcision: historien om en herregård længere fremme er for længst fortalt af den fine, dobbelte træække.

Alléen går ind gennem dybt terræn med udsyn til kysten i baggrunden. På vejen til godset passeres huse og ejendomme under godset - flere af dem fint bevaret. Landskabet er åbne marker og vide udsigter. I nord afgrænses markerne af et præcist skovbryn, der danner en visuel barriere mellem marker og kyst mod kyst. Inde i skovbrynet, i skovens sydøstlige yderkant, ligger herregårdens bygninger.

Som port om vejen, ind gennem skovbrynet til selve herregårdsanlægget, står et transformertårn og overfor en bindingsværkslænge, hvorefter blikket går videre og fanges af en fin, lille "schweizerhytte" eller engelsk "cottage": hvidkalket, med sortmalede bindingsværksdetaljer i overetagen. Huset bliver ikke mindre yndigt af det ulige naboskab med de omkringliggende, kæmpestore lader.

Bindingsværkshuset ud til vejen.

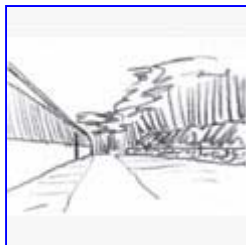
Laden efter det lille hus står som et tag båret af en masse stolper, men med lukket gavl mod vejen. Gavlen står i rødmalet træbeklædning og er fint detaljeret med træbeklædningen lagt både vandret og lodret og som spåndækning - vinduerne er fint indrammet. Herefter følger kostalden langs vejen med to, store siloer stående markant ud for porten i langfacaden. Siloerne står på linje og indgår i træækken langs vejen.

To store siloer står om porten indtil avlsgården.

Avlsgårdens længer danner et trefløjet anlæg, hvor vejen følger den ene stor længe, tidligere kostald. Inde bagved ligger, vinkelret herpå, en tidligere kalvestald, og igen, vinkelret på den tidligere hestestald, med fine buer over vognportene i den lange facade. Hele avlsgården står i rødt, blankt murværk med murede detaljer. For enden af længerne, lidt for sig selv, følger forvalter-boligen, med langfacaden langs tværvejen, der adskiller avlsgården fra parken med hovedbygning og herskabsstald.

Denne tværvej står nærmest som en tunnel, når man ser mod vest: En kæmpestor lade, overfor parkens skovbryn bag kampestensmuren, står som store vægge om gaderummet. Ser man den anden vej anes hovedbygningen inde i parken og en antydning af kystnærhed. Parken på nordsiden af tværvejen er indhegnet af kampestensmur.

Vejen går som i en tunnel mellem den store lade og parkens dige.

Murpiller står om indgangen ind til parken.

Vejen, kantet af en træække, går langs avlsgården, nedover det faldende terræn, og nedenfor avlsgården, i fortsat akse med vejen - ledt gennem to piller om indgangen til parken - ligger herskabsstalden i et vinkelbygget bygningsanlæg. Hovedbygningen, der er enkeltfløjet, ligger frit i parken efter engelsk mønster.

[Til sidetop](#)

[Udskriv denne side](#)

[Til oversigt](#)